

FOROLLHOGNA VILLREINOMRÅDE

OPPSYNSRAPPORT 2013

Foto fra villreinområdets fokus på undervisning om villrein og villreinens leveområde 2013.

Vi forventer nye jegere og forvaltere i årene som kommer.

FOROLLHOGNA VILLREINOMRÅDE

VILLREINJAKTEN 2013

OPPSYNSRAPPORT.

OMRÅDEBESKRIVELSE.

Forollhogna villreinområde har ifølge driftsplanen et tellende areal på 1.848.181 dekar. Området ligger i fylkene Sør-Trøndelag og Hedmark og består nå totalt av 20 villreinvald i kommunene Rennebu, Midtre Gauldal, Holtålen, Os, Tolga og Tynset etter at 18 terreng i Tynset og Rennebu gikk sammen til et vald i 1999.

Av totalarealet er 864.500 dekar (47 %) statsallmenning og 974.181 dekar (53%) privatområde. Villreinstammen var vinteren 2011 / 2012 til vell.800 dyr, noe som førte til at årsmøtet dette året vedtok en kvote på 650 dyr, en økning på 50 dyr fra foregående år.

GENERELLE FORHOLD.

Fellingskvoten 2013 var som ovenfor beskrevet på 650 dyr, en økning på 50 dyr fra foregående år. Fordelingen var på 40 % kalv, 30 % simle, 22 % liten bukk (inntil 3 takker i hver gevirstang) og 8 % stor bukk. Kvoten gav et minsteareal på 2.843 dekar pr. dyr.

Totalt besto oppsynskorpset av 4 faste fjelloppsyn og 10 "faste" deltidsoppsyn. Disse var totalt ute i 102 dager. I tillegg deltok SNO med 2 oppsyn som deltok i oppsynet i 21 dager. Det var ingen fra lensmannsetaten ute på oppsyn i 2013.

Forut for jakten var det en lokal samling i Haltdalen for samtlige oppsyn i Forollhogna der ulike problemstillinger ble berørt.

Avlønningen av oppsynet skjer ved betaling pr. time utført tjeneste samt godtgjørelse for bruk av bil. Arbeidsgiverne til de faste fjelloppsyn får refundert faktiske utgifter minus refusjon gjennom fjelloven.

Oppsynstjenesten 2013 ble ledet av Terje Borgos, som var budsjett og rapportansvarlig, i samarbeid med Jon Horten, Ingebrigt Storli og Trond Are Berge. Samarbeidet besto i at hver av disse hadde hovedansvaret for utkommandering av oppsynspersonell og den daglige betjening av villreintelefonen hver sin uke.

Oppsynstjenesten er ellers bygd opp omkring et eget lukket sambandsnett med en basestasjon plassert sentralt i området. Radioene som blir benyttet, har i tillegg til de egne oppsynskanalene innlagt jaktradiokanalene til NJFF samt politiets redningskanal. For å kunne oppnå gjensidig kontakt med jegerne lytter oppsynet fast på jaktradiokanal nr. 1 - frekvens 143.900.

VILLREINJAKTEN 2013.

Av totalkvoten på 650 dyr ble det skutt 550 dyr, som gir en fellingsprosent på 84,6 % (75,5 % i 2012). Dette var en gledelig økning av fellingsprosenten, men er fortsatt litt i underkant av det som er ønskelig. Resultatet synes å være et resultat av ensidige vindforhold og manglende fellesjaktavtale. De skutte dyr fordeler seg mellom de ulike kommuner som følger:

Rennebu - 9 dyr = 100 %. Midtre Gauldal – 149 dyr = 82 %. Holtålen - 116 dyr = 93 %.

Os – 72 dyr = 93 % , Tolga - 77 dyr = 93 %. Tynset - 114 dyr = 71 %.

I tillegg felte villreinutvalgets jegere 13 av 15 tildelte dyr.

I tilknytning til fellingstallene vil en få bemerke at rettighetshaverne var raske til å melde inn foreløpige resultater mens det også dette året tok noe tid før detaljene ble klare. Det er videre klart at innleverte kjever må kontrolleres opp mot innleverte kort for å rette opp feilskjæring av kortene. Det er fortsatt behov for at rettighetshaverne minner jegerne om at det er dyrets riktige alder kortet skal skjæres for slik at det ikke blir skåret for 1,5 års bukk for alle småbukker.

AKTIVITET:

Totalt har 15 + 2 oppsyn utført oppsynstjeneste under jakten 2013.

Oppsynstjenesten 2013 omfatter totalt til sammen 123 dager (127 i -12) i fjellet. Reduksjonen var et resultat av at reinen var mere samlet dette året enn foregående år. Dyrene var samlet i sør i store deler av jakta og dette skapte problemer for jegerne fra områder uten overgangsavtaler til disse områdene. Fellingen av reinen dette året ble derfor konsentrert til disse områdene. Avtalen med fri jakt var sterkt redusert også dette året men forholdene og ekstraordinære avtaler i slutten av jakta førte til at fellingsprosenten steg fra 75,5 % til 84,6 %.

Oversikt over antall oppsynsdager i perioden 1998 – 2013.

År.	1998	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	2010	-11	-12	-13
Dager	82	81	85	91	87	59	64	68	62	101	106	112	85	120	127	123

SKADESKYTING:

Under utøvelsen av oppsynet er det registrert en del forhold som det kan være av interesse å se litt nærmere på.

Når det gjelder skadde dyr, har en sortert ut skader som ikke kan settes i forbindelse med jaktutøvelsen. Det er i 2013 registrert 9 skadeskutte dyr. 6 av disse (5 kalver og 1 storbukk) er avlivet og tatt på kort, 1 storbukk er funnet død og kassert, 1 storbukk og en simle er sett skadd uten at en kjenner videre skjebne. I tillegg kommer 3 liten bukk (funnet død - naturlige skader), 1 kalv med naturlig skade i fot (skutt og tatt på kort), 2 kalver funnet døde (ikke påvist skuddskade, 1 storbukk funnet død (ikke påvist skuddskade og 2 storbukk funnet døde (kamp – satt sammen i gevirene) . Noen dyr er videre observert med ukjente skader, men dette dreier seg trolig ikke om skuddskader. Meldinger om dyr funnet døde har en tendens til å komme oppsynet for øret for sent til at det en kan få klarlagt hendelsesforløpet. Rapportering om slike funn må få større prioritet i 2014.

I 2012 ble det registrert 14 dyr, 10 skadde og 4 dyr gjenfunnet døde.

De registrerte skadeskutte og døde dyrene, 5 kalver, 1 simle og 3 storbukk, gir en skadeskytingsprosent på 1,6 %. Tabellen nedenfor viser utviklingen siden 1998, og en ser at det var en gledelig utvikling fram til i 2008. Etter en nedgang i 97 og 98, en liten økning i 99 og 2000, en ny nedgang fram til 2004, en liten økning i 2005, historisk lavt på 0,3 % i 2006 før 0,77 % i 2007, så en markert økning til 2,3 % i 2008 og 2,7 % i 2009 mens den så sank til 2,0 % i 2010, videre til 1,7 % i 2011 for så å øke til 2 % i 2012 og en gledelig nedgang til 1,6 % nå i 2013.

Oversikt over skadde dyr / skadeskytingsprosent 1998 – 2013.

År.	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	2013
Skadde og døde dyr.	9	12	15	10	6	3	2	3	1	5	18	21	12	9	10	9
%	1,3	1,6	2,1	1,4	0,9	0,8	0,5	1	0,3	0,77	2,3	2,7	2,0	1,7	2,0	1,6

Ut over dette kjenner en ikke til andre alvorlige skader på dyr. Det er imidlertid også dette året observert dyr med mindre skader etter brunstkamper og andre ”naturlige” skader.

Fordeling av de skadeskutte dyrene i perioden 1997 - 2013.

	Stor bukk.	Liten bukk.	Simle.	Kalv.
1997	1 stk	1 stk	2 stk	3 stk
-98		2 "	2 "	5 "
-99	4 "	1 "	2 "	5 "
2000	6 "	1 "	4 "	4 "
2001	2 "		5 "	3 "
2002		1 "	2 "	3 "
2003		1 "	1 "	1 "
2004	2 "			
2005			2 "	1 "
2006				1 "
2007	1 "		4 "	
2008	1 "	1 "	7 "	9 "
2009	1 "	3 "	5 "	12 "
2010	2 "	2 "	5 "	3 "
2011	3 "		3 "	3 "
2012		1 «	2 «	7 «
2013	3 «		1 «	5 «

Oversikten må sees i sammenheng med kvoten det enkelte år. Det er klart at dette forhold virker inn på fordelingen av skadeskytingen for de ulike dyregrupper. Statistikken viser et meget dårlig resultat i 2008 og 2009. En slik økning av antall skadde og døde dyr i forhold til foregående år ble da heller ikke akseptert og det ble derfor fokusert på dette før jakta 2010. Før jakt 2011 ble det laget en DVD som berørte problematikken. Denne ble delt ut til alle villreinjagere i 2011, 2012 og 2013 og etter det en vet ble den meget godt mottatt.

Jaktavtaler.

Høsten 2013 var det samme fellesjaktavtale som foregående år. Avtalen var begrenset til områdene nord for fylkesgrensa med unntak av Soknedal mens Dalsbygda var med av terrengene sør for fylkesgrensa. Dette skjedde etter flere møter mellom ulike rettighetshavere i etterkant av årsmøtet. Som tidligere beskrevet var det denne høsten meget stabile vindforhold som medførte at reinen oppholdt seg i søndre deler av området gjennom store deler av jakta. Forholdene var imidlertid ikke så spesielle som foregående år og en fikk en økning av fellingsprosenten totalt sett. Tallene viser imidlertid at FO 1, som hadde best resultat i 2012 hadde færre dyr på sitt område denne høsten og fikk den laveste fellingsprosenten.

Dette viser behovet av å ha overgangsavtaler som dekker hele villreinområdet for å oppnå ønsket fellingsprosent. Oversikten nedenfor viser hvilke rettighetshavere som har hatt flest «gjestejegerne». Det er klart at de enkelte rettighetshavere har et stort ansvar for å gi jegerne så gode muligheter som mulig til å få tilgang til områder med rein samtidig som jakttrykket må reguleres for å unngå for store jegerkonsentrasjoner.

Tabellen nedenfor viser hvor dyrene er skutt de siste 5 år i forhold til tildelt antall (gul dekkfarge) på de respektive terreng. For årene 2010 og 2011 er oversikten for dårlig grunnet manglende tilbakemelding til sekretariatet.

Jaktvald		2013	2012	2011	2010	2009
Kvikne	FO 1	110/161	158/149	24	12	317
Soknedal	FO 2	4/27	3/25	7	26	38
Hauasetra	FO 2A	0/9	0/9	1	0	0
Budal	FO 3	101/91	59/84	15	132	88
Nyådalen	FO 4A	0/10	0/10	5	2	2
Styggefjellet		0/3	0/3	0	0	0
Romundhaugen	FO 5A	0/11	0/11	0	0	0
Nøkksjøen	FO 5B	0/4	0/4	0	0	0
Nekjådalen	FO 6					
Dragås Singsås	FO 7	5/36	0/32	2	0	0
Haltdalen	FO 8	0/40	0/37	0	0	0
Hesjedal/Holden	FO 9	3/70	4/66	2	1	0
Benndalen	FO 10A	0/12	0/11	0	0	0
Dalsbygda	FO 11	35/77	12/70	51	9	47
Vingelen	FO 12	265/70	170/64	134	93	230
Magnilsjøen	FO 19	9/11	9/11	9	0	14
Åsmarka	FO 20	0/3	0/3	0	0	0
Sum rapportert		532	415	250	275	736
Totalt skutt		550	453	535	589	766

2011- mangler fellingsstedsrapport fra Kvikne, Soknedal, Budal, Nekjådalen og Singsås.

2010 - mangler fellingsstedsrapport fra Kvikne, Dalsbygda, Vingelen, Magnilsjøen.

2009 - mangler fellingsstedsrapport fra Nøkksjøen.

Når en ser på skadeskytingene skriver disse seg fra 30. august og utover jakta. Dette året er det spesielt kalven det har gått ut over, med flere lave skudd i frambein. Dette tyder på at det avfyres skudd på for lange avstander / av avstandsbedømmelsen svikter. Også denne høsten har det vært uforklarlige bomskudd og forklaringen på dette kan ofte være at jegerne ligger for lavt i terrenget slik at kulebanen subber i reinlaven.

KONTROLLER, RAPPORTER OG ANMELDELSER:

Det er i løpet av jakten registrert noen forhold som oppsynet har grepet inn i. Dette dreier seg om 7 OPS-saker (9 i 2012) mens 1 forhold (2 i 2012) som er rapportert til politiet.

De sakene som er oppgjort på stedet omhandler uregelmessighet med kontrollkort og våpenkort samt tvilsom skyting.

Forholdet som er rapportert til politiet dreier seg om jakt uten å ha med andre dokumenter enn kontrollkortet.

Oversikt over antall anmeldelser i perioden 1998 – 2013.

År.	1998	-99	2000	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	2013
Ant.	0	2	7	2	3	1	0	0	0	3	6	7	3	3	2	1

Oversikt over antall kontrollerte jegere 1998 – 2013.

År	1998	-99	2000	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	2013
Ant.	282	296	281	284	267	64	134	131	91	269	243	358	232	350	314	266
%	38	35	35	35	36	16	34	44	30	34	26	40	36	58	52	41

Oversikten viser utviklingen de siste 15 årene. For 2003 og 2004 må en ta med i vurderingen totalkvoten på bare 400 dyr og i 2005 og 2006 på bare 300 dyr. Erfaringene etter disse årene er at det var svært liten jegerkonsentrasjon og at dette virker inn på mulighetene til å kontrollere de som er ute på jakt (sprer seg ut i området). Andelen kontrollerte jegere økte litt i 2007 mens det ble en klar nedgang i 2008. I 2009 ble det fokusert på at antallet kontroller burde øke og totalt ble det registrert 40 % kontrollerte jegere. Dette sank til 36 % i 2010, men ble bevist øket til 58 % i 2011, ned til 52 % i 2012 og videre ned til 41 % nå i 2013. .

Totalt synes det riktig å konkludere med at oppsynet er gjennomført på en forsvarlig måte, men oppsynet har heller ikke dette året fanget opp alle påskytinger og skadeskytinger. Registrerte skader tyder fortsatt på skyting på for lange avstander. Dette er et forhold som det må fokuseres videre på før og under jakta 2014.

Kommentarer fra det enkelte oppsyn.

Det er få kommentarer også dette året. Tidligere år var det flere oppsyn som meldte fra om bevist felling av simle på kort for liten bukk. Etter årsmøtevedtak ble reaksjonen for slike feilfelling øket til kr. 2.000,-. Det er under årets jakt ikke registrert slike beviste feilskytinger. Dette kan skyldes tilfeldigheter, men jakta 2013 er positiv på dette området og det er det verd å ta med seg videre. Utforming av felles jegerkontrakt var et tema på siste årsmøte. Bestandsplanen har inneholder forslag til felles jegerkontrakt i mange år, en kontrakt som med få unntak har vært benyttet. Diskusjonen under årsmøtet viste at det er behov for en ny gjennomgang av denne felles jegerkontrakten. Dette arbeidet må gjennomføres før årsmøtet slik at en for ettertiden får en jegerkontrakt som alle rettighetshavere blir pålagt å benytte.

Et annet problem som er berørt er jakt på reinflokker som har trukket ned i skogen. Det er spesielt i de sørlige områder at dette forekommer og siste høst var jakt i skogområdene faktisk et problem og det oppsto faktisk farlige situasjoner. Det er rettighetshaverne som må ta tak i dette gjennom opplysning til sine jegere og eventuelle vedtak som forbyr jakt i skogområdene.

Villreintelefonen.

Også denne høsten ble Villreintelefonen for Forollhogna drevet av villreinområdet v. oppsynsledelsen. Det etableres et korttidsabonnement med PersonSvar i regi av Telenor. Vakthavende oppsynsleder la inn opplysninger om reinens bevegelser etter samme mønster som tidligere. Et lite problem er at en kun har 1 minutt til rådighet for å lese inn aktuell melding. Det aktuelle telefonnummer ble bekjentgjort før jaktens begynnelse. Etter det en kjenner til fungerte opplegget meget godt, noe som villreinområdets hjemmeside også bidrar til.

Målsetningen var at villreinområdet ikke skulle ha utgifter knyttet opp til denne tjenesten.

Resultatet for 2013 viser at Villreintelefonen også dette året med en kvote på 650 dyr har gitt et overskudd på ca. kr. 22.000,-.

Fra oppsynsledelsen er det et klart råd til villreinområdet om at villreintelefonen må videreføres også kommende år og aktuelt nummer er allerede reservert. Oppsynsledelsen vil også påpeke at de vil etterstrebe å gi så gode og riktige opplysninger som overhode mulig for å "gi noe tilbake" for de midlene som tjenesten gir villreinområdet.

Det synes også riktig at midler som kommer inn via denne tjenesten øremerkes videre utbygging av sambandet i villreinområdet samt selve oppsynsutøvelsen.

Rovdyrproblematikk.

Det er riktig å nevne at det også gjennom vinteren 2013 er registrert en betydelig jerveaktivitet i området. Det ble da også funnet en antatt yngling i sentrale deler av villreinområdet.

Forollhogna er delt med hensyn til forvaltning av jerven (region 5 og 6). I korthet går dette ut på at det ikke skal være ynglende jerv i sørområdet mens det skal være yngling i nordområdet. I løpet av vinteren 2012 / 2013 ble det skutt en jerv på åte i Budalen mens det, på tross av at det ble iverksatt fellingsforsøk for å ta ut 2 ekstra jerv sør for fylkesgrensen ikke skutt jerv i denne delen av Forollhognaområdet.

Den antatte ynglingen denne vinteren lå bare vel 100 meter nord for fylkesgrensen og det ble derfor ikke iverksatt tiltak for å ta ut eventuelle unger. Det er klart at et kull som vokser opp i sentrale deler av området vil bruke hele området i løpet av året og dette viser hvilke problemer en slik kunstig grense fører med seg. Det er da også observasjoner i løpet av sommeren som viser at dette faktisk har skjedd.

En har også tidligere år påpekt at Forollhognaområdet ikke blir sett på som en enhet i forvaltningssammenheng (er delt mellom region 5 og 6).

Noe er bedret, men fortsatt er det slik at det ikke skal være yngling sør for fylkesgrensa mens det skal være yngling nord i villreinområdet. Dette er ikke logisk, for et kull fra en yngling være seg i nord eller sør vil bruke hele villreinområdet i sitt næringsøk.

Tamreinovergang.

Forrige høst var et større antall tamrein (ca. 400 dyr) inne i de østre deler av villreinområdet. Forrige høst trakk dyrene over Kjøljedalen – Kjurrudalen, men heldig vis unngikk en direkte sammenblanding med villreinen. Grunnet ugunstige vær og føreforhold ble dyrene ble gående i dette området unødig lenge før de ble drevet tilbake til riktig område. Den muntlige avtalen fra 2005 om at oppsynet kunne avlive tamrein under jakta ble videreført i 2013 men det ble ikke skutt tamrein under villreinjakta denne høsten.

Nå på senhøsten har det imidlertid på nytt vært store problemer. På nytt har det gått flere hundre dyr i området mellom Rugeldalen – Hessdalen – Setersjøen. Også denne høsten har en del av dyrene delvis krysset Kjøljedalen og det er registrert tamrein mellom Øyungen og Elgsjøen og i Båttjønndalen og over mot Finnsåhøgda. Villreinutvalget hadde fly oppe for å dokumentere dette den 1. november. Det ble da ikke funnet dyr i dette området, men opp mot 500 dyr øst for dalføret mellom Hersjøen og Kjurrudalen. I skrivende stund går dyrene fortsatt i dette området.

Presset mot villreinområdet ser fortsatt ut til å øke nå som sperregjerdet nord for Aursunden er blitt en realitet. Etter møte mellom arbeidsgruppen for sperregjerde og MD / LMD i november 2011 hadde en et berettiget håp om at dette sperregjerdet ville bli reist sommeren 2012, men dette skjedde ikke. Nytt møte med MD i februar 2013 førte til nytt fokus i saken og nå ser det endelig ut til at det blir bevilget midler til å få reist gjerdet. LMD har nå bevilget sin andel av kostnadene og i MD arbeides det med den politiske slutføringen før nødvendige midler er sikret. En har nå derfor en berettiget tro på at en får reist sperregjerdet kommende sommer.

Sluttord.

Oppsynsrapporten 2012 hadde forsidebilder av tamreinflokker inne i villreinområdet. Etter at villreinutvalget gav tilbud om at en klasse i ungdomstrinnet fra samtlige 8 skoler innen villreinområdet ville få en dag med villreinrelatert undervisning i klasserom samt en dag ute i villreinfjellet (villreinjakt) velger en å la et foto fra dette arbeidet prege oppsynsrapporten. Dette tiltaket er finansiert av villreinnemnda og er et tiltak som ble meget godt mottatt av de 7 skolene som valgte å delta. Villreinutvalget håper at det også for jakta 2014 blir stilt midler til disposisjon for å videreføre dette arbeidet.

Arbeidet med å få til forutsigbare og bedre overgangsavtaler må videreføres. Vedtak om en felles jegerkontrakt som alle rettighetshavere skal benytte kan være grunnlaget som skal til for å videreføre dette arbeidet. Det er til syvende og sist opp til rettighetshaverne å ta ansvar slik at forholdene blir lagt til rette for en forutsigbar, effektiv og for reinen human jakt i 2014.

Røros, 10. 11. 2013

Terje Borgos,
ansvarlig oppsynsleder